IN NOMINE SS. TRINITATIS

Auctoritate & Consensu

Amplissimi Medicorum Collegii

IN CELEBERRIMA ACADEMIA WITTENBERGENSI

Pro Summis in ARTE MEDICA

Honoribus & Privilegiis Doctoralibus

legitimè impetrandis

DE

PLEURITIDE

PRÆSIDE

AMPLISSIMO, EXCELLENTISSIMO ATQUE EXPERIENTISSIMO VIRO

DN. CONRADO VICTORE SCHNEIDERO, Phil. & Med. Doct. ac Prof. Publ. Celeberrimo, Facult. h. t. DECANO Spectatissimo, Dn. Præceptore, Fautore & Promotore suo singularis reverentiæ cultu prosequendo,

A. D. XXIIX. SEPTEMB.

In Auditorio Majore horis ante & pomeridianis

Publicè disputabit

M. GEORGIUS LOTHUS

REGIOMONTANUS.

WITTEBERGÆ

Excudebat JOHANNES RÖHNERUS, Acad. Typogr.

cIↃ IↃc XLVIII.

SERENISSIMO ATQVE POTENTISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO

DOMINO

FRIDERICO WILHELMO,

MARCHIONI BRANDENBURGENSI, S. R. IMP. ARCHICAMERARIO ET ELECTORI, IN PRUSSIA, JULIÆ, CLIVIÆ, MONTIUM, STETINENSIUM, POMERANORUM, CASSUBIORUM, VANDALORUM, NEC NON IN SILESIA, CROSNENSIUM AC CARNOVIENSIUM DUCI, BURGGRAVIO NORIMBERGENSI, PRINCIPI RUGIÆ, COMITI DE MARCA ET RAVENSBURG, DOMINO IN RAVENSTEIN &c. &c.

DOMINO SVO CLEMENTISSIMO

DISPUTATIONEM HANC INAUGURALEM, CUM SALUTIS AC FELICITATIS PERPETUÆ APPRECATIONE

humillimè offert & dedicat

M. GEORGIUS LOTHUS
A. & R.

Ad Clariß. Virum

GEORGIUM LOTHUM

Medic. Candid.

Pro Licentia disputantem.

ATticum Ducem trophæa civis incluti haud sinunt
Integram dormire noctem, plurimus mentem æmulam
Dum subinde versat ardor par sibi petens decus.
Te paternæ laudis ingens LOTHE lumen excitat,
Et negat quiescere unquam, donec acquiras decus,
Laureamq́, quæ recinxit illius quondam caput.
Scande suggestum, sequetur præmii quicquid petis:
Interim lætus precabor, patriæ vestigia
Impigrè ut laudis sequutum fata comitentur Patris.

Augustus Buchnerus.

Ad

Clarißimum Virum

DN. M. GEORGIUM LOTHUM, Fautorem & Affinem suum Colendum, pro summo in Medicinâ gradu disputantem.

QUi quondam in lucem Sophiæ penitissima traxit,
Nunc Medicas artes mente sagace docet.
Quemq́; salutarunt Sophiæ cum laude Magistrum,
Provida Doctorem dicet Hygea suum.
Hoc meruit labor, hoc mentis præclara requirunt
Dona. redit demum gloria magna Patris.

Johannes Sperling/
PP.

CUM DEO

De

PLEURITIDE.

PROOEMIUM.

INter morbos medij ventris, quibus humanum corpus infestari solet, non ultimum sibi vendicat locum pleuritis, cum morbus acutus sit, in cujus remotione non tantùm in medicamentorum exhibitione aut applicatione; sed & in administratione victus summa adhibenda est cautio. Nos cum affectus hic consideratione sit dignus, sine omni verborum circuitione, eum in præsenti dispu-tatione perpendemus breviter. Et ne sine ordine progredi videamur, sequentia quinq; considerabimus: *Definitionem* sc. *Causas*, *Differentias*, *Signa* & *Curationem*. Sit ergò

I. DEFINITIO.

Pleuritis est Inflammatio pleuræ, â sanguine p. n. eò affluente ortum habens.

Th. I. πλευρῖτις vocabulum Græcum est, â Latinis ob vocis convenientioris inopiam receptum & latinirate donatum. Nomen habet â parte affectâ: πλευρὰ *Nom. Paronym.*

A enim

2338

enim ἀπὸ τῶν πλευρῶν, â coſtis quibus ſubtenditur, dicta, membranam coſtas ſuccingentem Medicis ſignificat. Hinc πλευρῖτις quæ eſt inflammatio τῆς πλευρᾶς originem ducit, & πλευριτικὸς Lat. pleuriticus dicitur qui tali morbo laborat.

Homonym. II. Sumitur autem dupliciter: VEL PRO SYMPTOMATE; 1. *Generaliter & impropriè*, pro quolibet lateris dolore, quo ſenſu muſculorum intercoſtalium tam internorum quam externorum inflammatio, pleuritidis nomine venit, itemq; diaphragmatis & mediaſtini inflammationes, quia cum dolore lateris conjunctæ ſunt. 2. *Specialiter & propriè*, pro dolore lateris punctorio cum tuſsi, reſpiratione difficili, febri continua acuta &c. VEL PRO INFLAMMATIONE PLEURÆ ad quam ceu cauſam dolor lateris punctorius &c. ſequitur, in qua ſignificatione â nobis definita fuit.

Genus. III. In definitione GENERIS locum obtinet INFLAMMATIO, utpote in qua τὸ εἶναι γενικὸν hujus affectus conſiſtit. Nomine autem inflammationis non intelligendam volumus inflammationem ſiccam, quam Græci vocant Φλόγωσιν; ſed humidam ex affluxu humorum ortam, quæ propriè eſt inflammatio, & Græcis dicitur Φλεγμονή.

Pars affecta. IV. PARS AFFECTA eſt PLEURA ſ. membrana coſtas ſuccingens, inflammationis facile capax, utpote quæ duplex eſt, interior & exterior, inter quas vaſa omnis generis excurrunt. Hanc membranā â ſanguine p.n. affluente adeò nonnunquam in tumorem attolli & excreſcere, ut decuplò craſsior, quàm cum ſana eſt evadat, ſæpius obſervatum. Etſi autem in inflammatione pleuræ interdum & muſculi intercoſtales tàm interiores quàm

exterio

exteriores in consensum trahuntur, imò sæpè etiam accenduntur pulmones, præcipuè cum pars pleuræ superior afficitur, quæ cum pulmone habet communionem, veræ tamen pleuritidis πρῶτον δεκτικὸν seu μόριον πάσχον est pleura. 2339.

II. CAUSÆ.

Causa pleuritidis proxima & immediata est sanguis. Causæ remotæ & mediatæ sunt vel res naturales, vel non-naturales vel præter naturales.

V. Accedimus jam ad causas pleuritidis & primò quidem PROXIMAM, quam dicimus esse SANGUINEM è vasis thoracis pleuram nutrientibus, plus justò elapsum, & in eâ transspiratione interceptâ, putrescentem. Sanguis autem iste vel purus & sincerus est, vel alios humores admistos habet, bilem sc. pituitam, aut melancholiam, licet pleuritis frequentius â sanguine puro aut sanguine bilioso, rariùs verò â sanguine pituitoso aut melancholico generetur. *CAUSA PROXIMA.*

VI. Penes hujus causæ considerationem notandus est MODUS GENERATIONIS pleuritidis. Duplici autem modo generatur pleuritis, vel *per sangvinis attractionem*, quando sangvis â membrana costas succingente attrahitur; vel *per transmissionem*, quando sangvis aliunde in eam immittitur. *Modus generationis.*

VII. PER ATTRACTIONEM oriri solet 1. *â calore* vel â motu nimio excitato, vel ab igne genito, vel â calore solis & radiis solaribus producto. 2. *â dolore*, qui tamen non per se sed per accidens humores attrahit.

IIX. PER TRANSMISSIONEM verò fit pleuritis, quando facultas partis cujusdam corporis, à copia vel qualitate ſanguinis laceſsita, ſanguinem inutilem & ſibi moleſtum ad pleuram expellit & deponit. In qua ſi trans ſpiratione non evacuatur, aut ob debilitatem partis tam nativam qvam adſcititiam non expellitur, putreſcit ac inflammationem τῆς πλευρᾶς excitat.

IX. Qvæ verò pars in hoc ſanguinis affluxu ſit mandans, quæ recipiens & quæ viæ per quas ſanguis affluit jam breviter delineabimus.

X. PARS MANDANS ſeu *terminus à qvo*, eſt *vel totum*, cum nempe univerſum corpus aut ſanguine abundat, aut cacochymiâ repletum eſt; *vel pars* aliqua imprimis principalis utpote cor à naturali temperie recedens, aut hepar plus juſto calidius &c.

XI. VIÆ per quas ſanguis affluit, ſeu *terminus per qvem*, ſunt ipſa vaſa quæ ad membranam coſtas ſuccingentem tendunt, ac pro nutritione ſanguinem adferunt, utpote venæ arteriæq; intercoſtales & mammariæ itemq; vena azygos.

XII. PARS demum RECIPIENS ſeu *terminus ad quem* ſanguis defertur, eſt ipſa membrana quæ coſtas ſuccingit, quæ tum ob nativam debilitatem, tum etiam adſcititiam facilè humorum fluxum recipit.

CAUSÆ REMOTÆ.

XIII. Seqvuntur jam CAUSÆ REMOTÆ & MEDIATÆ, qvarum tres claſſes conſtituimus. I. Res naturales continet. II. Res non naturales. III. Res præter naturales complectitur.

Res naturales.

XIV. Inter RES NATURALES primo loco refertur TEMPERAMENTUM CALIDUM ſeu totius, ſeu partis cujusdam, aut principalis ut Epatis, cordis

cordis &c. aut minus principalis, connectionem tamen & communionem cum pleura habentis. II. HUMORUM in corpore ABUNDANTIA seu sanguinis, seu aliorum humorum morbo huic materiam suppeditat. III. SEXUS VIRILIS ob sanguinis calidioris abundantiam, & quia vasa omnia habet latiora & patentiora facilius in hunc morbum incidit. IV. ÆTAS JUVENILIS itemq; CONSISTENS & media facilè pleuritide corripiuntur. V. HABITUDO corporis DENSIOR malo huic etiam ansam præbere potest.

XV. RES NON-NATURALES quæ causarum morbificarum naturam induere pleuritidemq; generare possunt, in qvatuor classes iterum distribuuntur. *Prima* illa quæ assumuntur continet. *Secunda* ea quæ geruntur. *Tertia* ea quæ foris corpori adveniunt. *Quarta* ea quæ retinentur & excernuntur complectitur. *Res non-naturales.*

XIV. Inter Assumenda ad pleuritidis generationem faciunt I. AER CALIDUS inspiratione attractus, qui caliditatem suam corpori nostro communicando, sanguinem & spiritus inflammat, & hinc morbos calidos excitat. Sæpè etiam aer propter quandam malignitatem pleuritides excitat, quæ epidemiæ vocantur, quoniam aliorum epidemiorum morborum more plurimos corripiunt. II. CIBUS CALIDUS & SALSUS, qui sanguinem calefacit atq; adurit, ut & POTUS CALIDUS præsertim in nimia quantitate assumptus ut vinum Malvaticum, Hispanicum &c; itemq; medicamenta calida & acria.

XVII. Ex Gerendis sunt 1. ANIMI PATHEMATA, Amor sc. ira, timor & pavor. In duobus af-

 fectibus

fectibus prioribus, imprimis in ira sangvis & spiritus effervescunt & cum impetu ab interioribus ad exteriora moventur, unde universum corpus incalescit: in duobus posterioribus spiritus & calor ad cor revocantur sanguinemq; accendunt, unde facilis cordis ac vicinarum partium inflammatio oriri potest. II. MOTUS NIMIUS & VEHEMENS quid hac in re præstare possit sat manifestum. E contrario QUIES immodica quatenus totum corpus vitiosis humoribus replet, ejusq; partes consequenter debiles & invalidas reddit, hujus affectus quoq; causa esse potest. III. SOMNVS ET VIGILIÆ si modum excedant pleuritidis generationem promovere possunt. Imprimis vigiliæ nimiæ quæ universum corpus exsiccant, bilem augent & inflammant.

Res præter naturales. XIIX. Ad Foris Incidentia. I. AER iterum referri potest. Is enim dupliciter corpus nostrum afficit (1.) quando inspiratione attrahitur, (2.) dum corpus nostrum ambit eiq; per poros se insinuat. Et ut internè caliditate, sic externè frigiditate suâ multùm hic efficit. FRIGIDUS enim aer cutis meatus occludendo ac perspirationem impediendo sangvinem accendit; comprimendo verò destillationes excitat. II. BALNEA nimis calida; MEDICAMENTA item calida lateri intempestivè admota. III. Huc pertinent VULNERANTIA, CONTUNDENTIA & similia quæ sangvinis affluxum ad latus concitare valent.

XIX. Ex Excernendis & Retinendis ad pleuritidem generandam faciunt I. SUPPRESSÆ sanguinis evacuationes, ut hæmorrhagia narium intempestivè cohibita, menses subsistentes & ad superiora regurgitantes fluxus hæmorrhoidium prohibitus, itemq; lochia retenta aliæq; evacuationes consuetæ intermissæ. II. Alvi fluxus intempestiva detentio, ut & humorum vitiosorum qui per ulcera inveterata evacuari solebant retentio.

XX. RES tandem PRÆTERNATURALES, quæ tanquam causæ remotæ ad pleuritidis generationem concurrere possunt, sunt vel morbi, vel symptomata, ut intemperies calida, cordis, hepatis &c. meatuum corporis obstructio, dolor, vigiliæ, de quibus cum in præcedentibus jam dictum sit, hic actum agere nolumus. *Res præter naturales.*

III. DIFFERENTIÆ.

Pleuritis I. alia est ascendens, alia descendens. II. alia sanguinea vel biliosa, aut pituitosa vel melancholica.

XXI. Variæ apud autores pleuritidis inveniuntur differentiæ. Primo enim alij eam in nimis exqvisitam, non exquisitam & notham dispescunt. Nimis exquisitam pleuritidem appellant quæ primariò infestat pleuram. Non exquisitam quæ musculos intercostales internos afficit. Notha v. illis dicitur quando musculi intercostales externi inflammantur. Secundò à nonnullis pleuritis in impropriam & propriam dividitur. Sub nomine impropriæ diaphragmatis & mediastini com-

complectuntur inflammationes. Propriam iterum faciunt duplicem, Legitimam sc. & Spuriam. Utraq; talis dicitur vel ratione loci, vel materiæ. Legitima ratione loci est, quæ fit in ipsa membrana costas succingente, vel sola, vel cum inflammatione musculorum intercostalium internorum & in parte anteriore. Spuria verò ratione loci est, quæ pertinet ad musculos intercostales exteriores, aut inferiores solos sine inflammatione pleuræ, aut pertinet ad periostium, aut demum ad membranam costas succingentem, sed potius in parte thoracis posteriore qvàm anteriore. Legitimam ratione vocant materiæ, quæ fit ex sanguine sincero. Spuriam autem ratione materiæ appellant quæ fit ex sanguine aut bilioso, aut pituitoso aut melancholico.

XXII. Nos his & similibus differentijs missis, qvoniam in plerisq; vox pleuritidis nimis generaliter & impropriè accipitur, duas tantum quæ præcipuæ sunt, breviter hic notabimus; *Unam*, quæ desumitur à parte affecta; *alteram* à causa efficiente proxima petitam.

XXIII. RATIONE PARTIS AFFECTÆ pleuritis in ascendentem & descendentem dividitur. ASCENDENS est quando pars pleuræ superior afficitur. DESCENDENS verò quando pars ejus inferior inflammatur. Utraq; a. est vel in latere dextro, vel sinistro; vel in tunica pleuræ interiore, vel exteriore.

XXIV. RATIONE CAUSÆ EFFICIENTIS PROXIMÆ, pleuritis alia est sanguinea, alia biliosa, alia pituitosa, alia melancholica. SANGUINEA est qvæ ortum habet à sanguine puro & sincero. BILIOSA illa dicitur quæ à sanguine cum bile permisto oritur. PITUITOSA est quæ à sangvine pituitoso, MELANCHOLICA quæ à sanguine melancholico producta est.

His

XXV. His differentijs adjungimus illam, qva pleuritis in humidam & ſiccam dividitur. *Humida* eſt in qva ſputum mox in principio morbi ejicitur. *Sicca* verò eſt, in qua nihil, aut parum, tardè ægreq; tuſsi rejicitur, non ſolùm in morbi principio, ſed ejus etiam progreſſu. Quod fit vel ob bronchiorum obſtructionem, aut ſangvinis craſsitiem & viſciditatem, vel facultatis imbecillitatem, aut etiam doloris vehementiam. 2345.

IV. SIGNA.

Signa pleuritidis diagnoſtica ſunt vel communia; vel propria. Signa prognoſtica alia ſunt ſalutis & mortis; alia longitudinis & brevitatis; alia modi eventus.

XXVI. Explicatis ſic differentijs, rectà progredimur ad ſigna pleuritidis, qvarum alia ſunt diagnoſtica, quæ præſentem pleuritidem demonſtrant; alia prognoſtica, quæ ejus eventum prænunciant. Diagnoſtica in communia & propria â nobis diſtingvuntur. Illa dicuntur, quæ omni pleuritidi conveniunt, ſive ſit ſanguinea ſive biliosa, ſive pituitoſa, aut melancholica, ſive aſcendens, ſive deſcendens. Propria v. vocantur quæ huic vel illi pleuritidi in ſpecie competunt. Sic quædam ſigna propria habet pleuritis ſanguinea quibus diſtingvitur â biliosa, & biliosa habet qvibus â pituitoſa diſcernitur &c. *Signa Diagnoſtica.*

XXVII. Ut autem ordinem obſervemus, SIGNA pleuritidis COMMUNIA primò conſiderabimus, poſtea addemus & propria. Communia numero ſunt quinq; : Dolor ſc. lateris punctorius, febris continua acuta, pulſus durus, parvus & freqvens, reſpiratio difficilis & tuſsis; quæ ſigna conjunctim ſumpta verè ſunt pa- *Communia.*

gnomica, quoniam pleuritidis essentiam conseqvuntur, & cum eá necessario cohærent. I. in omni pleuritide adest DOLOR LATERIS PUNCTORIUS, qui huic membranæ est proprius, ac â sanguine in pleuram effuso eamq; distendente oritur. II. conjungitur cum eâ FEBRIS CONTINUA acuta & vehemens, quia pleura phlegmone laborans pars est cordi vicina. Febris a. non semper symptomatica, sed sæpê est primaria ante phlegmonẽ orta, quæ postea accedente pleuritide magis magisq; augetur. III. PULSVS in ea observatur durus, parvus & frequens, ob arteriarũ tensionẽ, ac pleuræ inflammatæ duritiem & densitatem, quapropter arteriæ pro necessitate distendi neqveunt. IV. in omni pleuritide etiam RESPIRATIONIS DIFFICVLTAS deprehenditur. Cum enim pleura ob costarum motum respirationi inservire videatur, fieri non potest, quin hâc læsa simul lædatur respiratio. Est a. respiratio parva quia ob inflammationem & subseqventem dolorem partes thoracis satis dilatari nequeunt: Frequens vero & velox, quia frequentia & velocitas, quoniam brevi tempore perficitur, tantum dolorem non parit. V. TVSSIS tandem omnem comitatur pleuritidem, & oritur ob transsudationem & irritationem materiæ morbificæ, qva natura ad expellendum, id quod sibi molestum est, irritatur.

Distingventia. XXIIX Ex signis his omnibus conjunctim sumptis, veram pleuritidem ab alijs affectibus, qui cum ea similitudinem qvandam habere videntur, facilè discernere licet. In verâ enim pleuritide hæc signa omnia concurrunt. In reliquis autem affectibus qvi veram quodammodo æmulantur, ut sunt peripneumonia, jecoris, musculorum interrostalium, diaphragmatis & mediastini in-

inflammationes, signa illa nec omnia nec eodem modo, apparent. Distingvitur ergo I. *à peripneumonia* in eo, quod dolor in hoc affectu exiguus, gravativus non pungitivus in medio potius thoracis, quàm in lateribus percipitur; spirandi difficultas adest major, ut laborantes non nisi rectâ cervice respirare possint; pulsus verò non durus sed laxus & undosus est. II. *Inflammatio* jecoris â verâ pleuritide distinguitur doloris loco & specie, urinæ colore, pulsu & tussi: dolor semper in dextro latere, circa dextrum hypochondrium percipitur, neque is pungens est sed gravans, & infra costas apparet aliqva durities vel tumor: Vrina apparet coloratior; pulsus non tensus sed undosus est; tussis v. minor & sicca; alvi quoq; dejectio in hoc affectu est subcruenta & loturæ carnis nonnunquam similis:. III. *In inflammatione musculorum intercostalium*, dolor est mitior nec pungitivus, febris vel nulla, vel non adeò acuta adest, tussim per se non habet conjunctam. IV. Discernitur vera pleuritis *â diaphragmatis & mediastini inflammationibus*, quod in his affectibus dolor non in lateribus urget, sicuti in pleuritide; sed in diaphragmatis inflammatione dolor versus hypochōdria tendit, & circa ejus regionem nonnunquam tumor apparet, deliriumq; adest: in mediastini v. inflammatione dolor pertingit ad mediam thoracis partem juxta sternon. V. Oritur interdum etiam *dolor* in latere, *â flatibus* inter musculos intercostales & membranam conclusus, cum verò sit vagus ac varius, non fixus, è contra v. pleuriticus stabilis ac perpetuus, facile patet eum â vera pleuritide non oriri.

XXIX. Hactenus signa communia quæ omni pleuritidi in genere conveniunt, enumeravimus. Sequuntur jam PROPRIA, quæ huic vel illi pleuritidi in specie *Propria.*

competunt, signa videlicet pleuritidis ascendentis, descendentis, sanguineæ, biliosæ &c.

XXX. Signa pleuritidis ASCENDENTIS & DESCENDENTIS ex doloris situ petuntur, qvi nunc ad superiora & jugulum versus extenditur; nunc versus hypochondria vergit. SANGVINEA pleuritis ex sputo rubro, faciei rubore, venarum repletione & tensione circa tempora maximè & ex sensu gravitatis circa oculorum cavitates cognoscitur. BILIOSÆ signa sunt sputum subflavum, oris amaritudo, febris vehementior, vigiliæ majores & sitis magis urgens. PITVITOSAM indicant sputum viscidum, albicans & glutinosum, febris & reliqva symptomata sunt mitiora. In MELANCHOLICA sputum ad nigrum & lividum tendit, nisi insignis humorum corruptio præcesserit.

Signa temporum.

XXXI. Hic paucis signa temporum pleuritidis annectenda sunt, quæ præcipuè â sputo desumuntur. *Principium* pleuritidis arguunt, sputum aut nullum aut paucum, vel crudum & cum difficultate rejectum; tussis item pauca, febris remissa & dolor parvus. In ejus *incremento* sputum facilius & copiosius, nonnihil etiam crassius exspuitur, & ex rubro fit flavum. *Status* cognoscitur, qvando sputum non tantum facilè & copiosius rejicitur, sed præterea album, leve, æqvale & mediocris consistentiæ est. *Declinationem* v. ex sputi paucitate & omnium symptomatum remissione colligere licet.

Signa prognostica.

XXXII. Tandem inter signa brevibus PROGNOSTICA tractanda restant, quę sunt in triplici differentia; *alia sunt salutis & mortis*; *alia longitudinis & brevitatis*, *alia modi eventus*. Quæ qvidem omnia ex collatione virium naturæ & morbi, potissimum verò â coctione & cruditate sputi petuntur.

XXXIII. SA

XXXIII. SALVTEM indicat ſputum coctionem maturè recipiens, quod primis ſc. diebus apparet rubrũ vel citrinum, quarto v. die maturatur & in album vel ſubcitrinum mutatur; in ſubſtantia ac colore benè ſe habens, album ſc. leve æquale & continuatum, non aquoſum, nec ſpumoſum, nec viſcidum; & qvod facile ac promptè excernitur.

XXXIV. MORTIS verò ſigna ſunt, ſputum nullum (niſi pleuritis valde ſit exigua) pulſus ſummoperè durus, parvus & ob calorem frequentiſsimus; ſanguinis aliquis fluxus in initio ſine ſymptomatum alleviatione, diarrhœa ſuperveniens epate & ventriculo in conſenſum tracto, vultus demiſsus, oculorum aurigo & caligo.

XXXV. Morbi LONGITVDINEM crudæ ſeu incoctæ, BREVITATEM autem pleuritides coctæ oſtendunt; & quò tardiùs ſigna coctionis apparere incipiunt eò longior quoq; erit morbus; quò citius verò ſigna tàm bona quàm mala ſe produnt, eò citius quoque pleuritis vel ad ſalutem vel ad mortem tendet.

XXXVI. De Modo EVENTUS hæc tantùm notamus. Pleuriticus ſi quarto die album, læve & æquale exſpuat, morbus in ſeptimo terminabitur. Si verò ſeptimo, ultra undecimum aut decimum quartum diem pleuritis non durabit.

XXXVII. Quæcunq; pleuritis intra quatuordecim dies ſuperne per ſputum non ſolvitur, ea cum empyemate transmutatur. Idem fit ſi dolores laterum neque ſputi purgatio, neq; ſoluta alvus, neq; ſangvinis miſsio, neq; medicamentum, neq; victus ratio ſedare potuit.

XXXIIX Si in augmento pleuritidis dolor minuitur, reliquis ſignis non ceſſantibus, ſed potius augeſcentibus,

tibus, genæ sunt rubicundæ, & oculorum adest fervor, pleuritis in pulmoniam abit.

XXXIX. Pleuritis quæ in corpus cachecticum incidit, aut morbum diuturnum sequitur, plerumque lethalis esse solet.

XL. Recidiva in pleuritide ut plurimum ad mortem tendit.

V. CVRATIO.

Curatio pleuritidis, chirurgia, pharmacia & diæta absolvitur.

Curatio. XLI. Vltimum quod in præsenti nostra disputatione tractandum suscipimus, est CVRATIO pleuritidis. Hæc secundum triplicem indicationem, præservatoriam sc. curatoriam & vitalem ita instituenda est, ut humores motu peccantes revellantur & deriventur; (ob vicinum cor â repellentibus & intercipientibus hic abstinendum) quantitate abundantes imminuantur & evacuentur; qualitate excedentes alterentur; humor verò jam influxus discutiatur, aut si id fieri non potest maturetur & coquatur, ut quamprimum tussi rejici possit; deniq; ut vires & robur partium conservetur. Quibus omnibus & singulis, remediis ê chirurgia, pharmacia & diæta petitis, satisfaciendum est.

CHIRURCHIA. Venæsectio. XLII. Præcipuum quod ê CHIRVRGIA petimus remedium est VENÆSECTIO, quæ ut in omni inflammatione, sic etiam in pleuritide maximè est necessaria, & potissimum hic revulsionis & derivationis gratia adhibetur.

XLIII. In omni ergò pleuritide, imprimis si corpus sit plethoricum, & affluxus sangvinis vehemens, æger

autem

autem nec alvi profluvio laboret, nec ventrem cibo repletum habeat, ſtatim in principio, dum fluxio humorum adhuc durat, (præmiſſo tamen clyſtere, ſi affectus non valdè urgeat) revulſionis gratia vena in brachio lateris oppoſiti ſecanda eſt, utpote quæ ſangvini contrarium motum conciliat, eumq; â parte affecta avertit. Poſtea in die tertio vel quarto derivationis gratia, tundatur baſilica ejusdem lateris. Si autem pleuritis ſit exigua ac levis, in qua ſangvinis copia nec eſt magna, nec magnus affluxus, ſectionem venæ in brachio parti affectæ vicino ſufficere, non negamus.

XLIV. In mulieribus ex menſium ſuppreſsione pleuritide correptis, nunc vena brachij, nunc poplitis, vel tali ſecanda eſt, prout illa ſuppreſsio vel eſt antiqua vel recens. Sub ipſum verò menſium fluxum venæſectio tentanda non eſt, ſed expectandum, an fluxus ille menſium ad depulſionem hujus morbi ſufficiat, aut ſuffecturus ſit. Si non ſufficiat, venæ in cruribus primò aperiendæ ſunt, quod ſi autem pleuritis ob ſuam vehementiam etiam ex harum ſectione tolli non poteſt, cum vitæ major quam menſium habenda ſit ratio, vena brachij ſecanda eſt.

XLV. Pueris ante XIV. ætatis annum, ob virium imbecillitatem, venam aperire non licet. Si autem pleuritis ſit magna, multoq; ſangvine abundans puer vires ſat firmas obtinet, hirudines venis applicare ſolent. In ſenibus quoq; dum pleuritide laborant, â venæſectione non abſtinendum, ſi ſc. ſunt carnoſi, ſangvinei & validi.

XLVI. Tempus ſecandi venam, in revulſione humorum fluxio indicat, humoribus enim fluentibus, non

iis

iis qui jam influxêre revulſio debetur. In initiò ergò morbi revulſionis gratia phlebotomia inſtituenda eſt. In derivatione autem vena ſecanda, cum in partem jam ſangvis influxit, ei tamen nondum impacta eſt. Quantitas verò mittendi, quantitati ſangvinis ægriq; viribus reſpondeat.

XLVII. Si vires ſunt debiles venæſectionis loco, cucurbitulæ cum ſcarificatione partibus inferioribus ſunt apponendæ, aut alia revulſionum genera, ut frictiones extremorum, ac fortes ligaturæ adhibenda.

PHARMACIA.

XLIIX. Peractâ venæſectione, ea remedia ſunt adhibenda, quæ PHARMACIA nobis ſuppeditat, ut ſunt medicamenta purgantia, alterantia, expectorantia, ſymptomata mitigantia &c. quorum alia intra corpus aſſumuntur; alia verò exterius parti affectæ applicantur.

Purgatio.

XLIX. Primò PURGATIONEM quod attinet, etſi nonnulli negant, eam in vera pleuritide convenire, niſi omninò ad declinationem pervenerit; ſimpliciter tamen hoc admittere non poſſumus, eam imprimis ob rationem, quod pleræq; pleuritides â ſangvine non puro, ſed impuro & cum vitioſis humoribus permiſto ortum habeant, qvi ne ad partem affectam confluant, per purgantia ſunt exturbandi.

L. Statuimus ergò in vera etiam pleuritide, imprimis quæ â cacochymiâ ortum duxit, poſt venæſectionem ſtatim in initio catharcticum lene eſſe exhibendum, niſi morbus vigeat & humores â natura concoqvantur. Pro varietate autem humorum peccantium, purgantia etiam variari debent, & nunc pharmacum cholagogum, nunc phlegmagogum aut melanagogum propinandum, prout vel bilis vel pituita aut melancholia prædominium habet.

LI. AL-

LI. ALTERATIO & febris & humoris peccantis causa instituitur. In principio ergò morbi bis aut ter in die exhibendi sunt julebi refrigerantes, humoris ardorem & ebullitionem cohibentes, ac fluxionem sistentes. Quibus ea immiscenda qvæ peculiari vi & proprietate pleuriticis utilia sunt, ut, fl. papav. errat. cort. avel. rubr. sem. card. Mar. card bened. oculi cancr. & lucij, mandib. lucij cum dentibus & cruces in capite ejus inventæ, rasuræ dentis apri, castoris, lapides percar. carpionum &c. *Alteratio.* 23 53.

LII. In pleuritide verò epidemica cum alterantibus quoq; exhibenda sunt, quæ malignitati resistere queunt. Et in principio statim medicamenta sudorifica aut diaphoretica usurpanda, qualia in febribus malignis præscribi solent.

LIII. Conveniunt etiam in hoc affectu, imò necessaria sunt medicamenta EXPECTORANTIA dicta, quæ faciunt ut materia morbifica in pectore contenta tussi facilè rejiciatur. Sæpè enim materia peccans vel ob nimiam crassitiem aut tenuitatem â natura non potest expelli, hinc medicamenta talia usurpari debent, quæ humores nimium crassos attenuant, tenues verò incrassant. Primi generis sunt: Rad. tussilag. pimpinell. scabios. helen. fol. capill. ♀. scabios. veron. tussilag. hyssop. fl. pulmon. macul. spec. tussilag. sirup. d. glycyrrh. d. hyssop. d. farfara, d. scab. d. prassio, looch d. farfara, d. pino &c. Secundi generis sunt rad. alth. fl. violar. bugloss. gumm. tragac. amylum, papaver, jujub. sebest. sirup. viol. jujub. d. papav. &c. Ex his & similibus inter se mistis varia medicamentorum genera pro morbi natura & Medici intentione parari possunt. *Expectorantia.*

LIV. Nec tantum interna ſed & externa medicamenta in curatione hujus morbi uſurpari poſſunt, præcipuè *Fomenta.* verò FOMENTA, quæ & materiæ partem diſcutiunt & dolorem leniendi vim habent, variisq; modis fieri poſſunt, ſpongia ſc. veſicâ, illitu & cataplaſmate &c. Sic latus foveri poteſt ſpongiâ aquâ calidâ madidâ, aut madente ex decocto flor. chamæm. meliloti, anethi, rad. alth. ſem. lini, fœnigræci: aut adhiberi poteſt veſica lacte tepido repleta, vel ſolo, vel cum fl. chamæm. cocto. Inunctiones fieri poſſunt ex ol. violato, amygd. chamæm. &c. Cataplaſma formari poteſt ex ſem. lini, fœnigr. malvæ, rad. alth. fl. chamæm. &c. Notandum verò quod non eadem fomenta omni pleuritidi conveniant, ſed pro diverſitate materiæ, à qua illa producta eſt, ea etiam mutanda ſunt. Alia quoq; fomenta in principio morbi, alia in progreſſu ejus ſunt adhibenda.

LV. Quibus remediis hactenus recenſitis, ſi pleuritis tolli non poteſt, ſed ad ſuppurationem vergit, Medi- *Maturatio.* cus ejus MATURATIONEM & abſceſſus ruptionem promovere debet. Ad maturationem commendant nonnulli ſequens emplaſtrum: ℞ rad. alth. lin. an. unc. j. fic. No. IV. coq. ex vin. alb. cum pauco aceto, deinde c. ol. lil. & adip. pinſentur in mortario, ut ducat formam emplaſtri mollis, cui inſperge pulv. naſturt. ſinapi an. ʒj.

LVI. Abſceſſus ruptionem præter bechica quæ hic præſcribi poſſunt, adjuvant ægri intenta locutio, tuſsis *Detergentia & Conſolidantia.* & ſternutatio. Facta verò ruptione DETERGENTIA & CONSOLIDANTIA adhiberi debent. Deterſio fieri poteſt hydromelite aut decocto quodam pectorali cui ea quæ detergendi vim habent immiſta ſint. Conſoli-

datio

datio autem perficitur conserv. rof. med. ætatis, thure aut terra sigillata. utrumq; præstat lac chalybeatum qvod adhiberi potest nisi febris urgeat. Demum materia abscessus aut per diuretica si ad vasa urinaria, aut per clysteres si ad intestina vergat, evacuanda est.

LVII. Tandem quæ DIÆTÆ ratio in pleuritide sit observanda annectemus paucissimis. *DIÆTA.*

LIIX. AER in quo æger degit temperatus esse debet aut potius ad frigiditatem declinans. Nimis enim frigidus transspirationem prohibet, calidior verò æstum partis affectæ urget. Qvi si ob anni tempus denegatur, corrigi potest stratis in pavimento plantis refrigerantibus, fol. sc. salicis, vitis, fl. rosar. nympheæ &c.

LIX. CIBUS sit tenuis refrigerandi & humectandi vim habens. Maximè hic commendatur ptisanæ hordeaceæ cremor, cui & amygdalas dulces immiscere licet. Utilis qvoq; est emulsio amygd. dulc. cum aq. hord. aut rosar. facta addito saccharo. Probantur qvoq; vitella ovorum sorbilia, qvandoq; tremula. A cibis verò salsis, acribus, amaris & acidis abstinendum.

LX. POTUS nimius vitetur: imprimis verò vinum fugiendum, qvi in hoc affectu instar veneni est. Utilis econtra est aqva hordei vel sola, vel cum passulis aut julep. rosar. & violar. Prosunt quoq; decocta pectoralia ex jujubis, passulis, glycyrrh. & aq. hord. parata, itemq; emulsio sem. 4. frigid. major. cui aliquid sem. papav. aut sirup. d. papav. errat. addere licet.

LXI. VIGILIÆ nimiæ compescendæ. SOMNUS verò imperandus & hypnoticis conciliandus est.

LXII. MOTUS corporis vehementiores intermittendi, ne vires alias prostratæ magis debilitentur aut sanguis fervidior ad partem affectam ruat.

ANI-

LXIII. ANIMI PATHEMATA non excedant, imprimis ira, quæ malum hoc valdè augere poteſt.

LXIV ALVUS ſi ſit obſtructa, partim diætâ, partim clyſteribus & ſuppoſitorijs emollienda. MENSIUM & hæmorrhoidium fluxus ſi accidat, non repellendus, neq; ſangvis è naribus criticè fluens ſiſtendus ſed facilitandus, omniaq; ſic peragenda ſunt ne committatur exceſſus.

LXV. Hæc ſunt qvæ de pleuritide eâ qvâ fieri potuit brevitate, in medium afferre volui. Neq; enim tractatū integrum conſcribere fuit animus, cum & tempori parcendū, & legibus FACULTATIS MEDICÆ obſequendum ſit. Qva propter etiam â Lectore Candido & commiſſorum & omiſſorum veniam mihi facilè polliceor.

SOLI DEO TER OPTIMO TER MAXIMO SIT LAVS HONOR ET GLORIA CVM GRATIARVM ACTIONE DEBITA.